ISSN: 2589-8108 Expert in woord en beeld © GGZ Vaktijdschrift, 2020

Het schoonheidsideaal als een psychische last

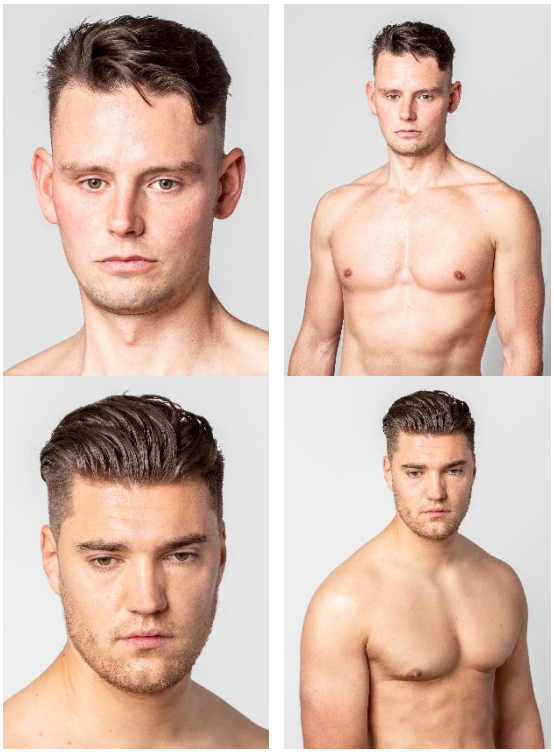
Raoul Limpens (1997) is eind juni afgestudeerd aan de hbo-opleiding Toegepaste Fotografie en Beeldcommunicatie van de Nederlandse Academie voor Beeldcreatie – faculteit

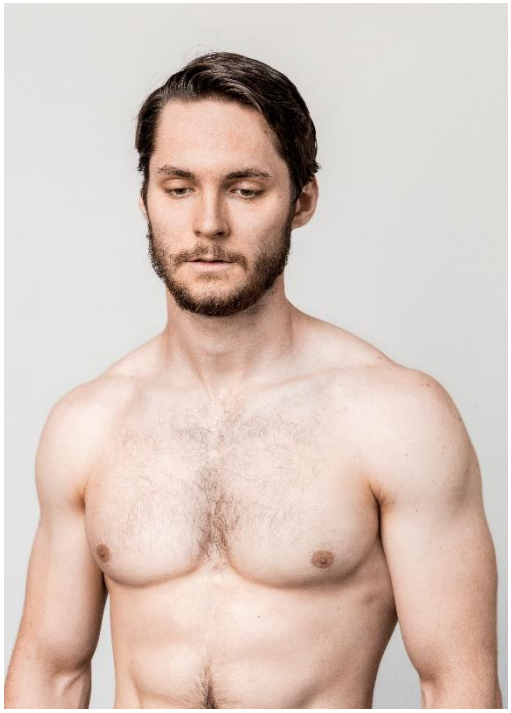
Nederlandse Fotovakschool te Eindhoven. In het afstudeerjaar heeft hij zich toegelegd op het creëren van een sociaal maatschappelijke, autonome serie. De sequentie geeft aandacht aan een fenomeen waar iedereen mee te maken krijgt: het schoonheidsideaal. Is het niet via sociale media, dan is het wel via de reclames op televisie, in magazines of in de winkelstraten. In deze serie laat hij door middel van geënsceneerde documentaire portretten het 'perfecte' lichaam zien met de onzekerheid die daarmee gepaard kan gaan; hiermee vraagt hij aandacht voor het stuk mentale gezondheid in samenlevingen wereldwijd.

Een aantal weken voordat de coronacrisis zijn intrede deed, startte Raoul met zijn afstudeerserie. Vol enthousiasme begon hij in brainstormsessies verbanden te leggen met maatschappelijke thema's. Een van de onderwerpen die hem gedurende zijn leerproces op de Fotovakschool bezighield was 'schoonheid'. In zijn afstudeertraject kwam hij onder andere uit bij het thema 'schoonheidsideaal'. "Maar ja, wat is daar nu zo interessant aan en is dit niet al te veel uitgekauwd? Ik kwam er niet verder mee en heb het even een weekje laten rusten", aldus Raoul. In een nieuws- en actualiteitenprogramma op televisie zag hij een reportage over mannen die steeds vaker aan de botox, fillers en implantaten gaan. Zij laten dit doen om aan een bepaald beeld te voldoen dat niet alleen zij mooi vinden, maar dat vooral de maatschappij mooi vindt.

Een eyeopener voor Raoul: "Natuurlijk wist ik dat het schoonheidsideaal veel invloed heeft op ons als mens. Echter, wat ik in de media altijd naar voren zag komen was dat die druk zich bij vrouwen uitte in bijvoorbeeld een eetstoornis. Mij viel op dat het mannelijke aspect te weinig werd genoemd. Als je buiten het geijkte plaatje valt van een gespierd lijf en een knap gezicht, dan word je al meteen veel minder aantrekkelijk gevonden of kom je minder snel aan een leuke baan met een publieke rol." Met dit gegeven is hij vervolgens aan de slag gegaan en heeft hij onderzocht wat voor een impact het schoonheidsideaal heeft bij mannen.

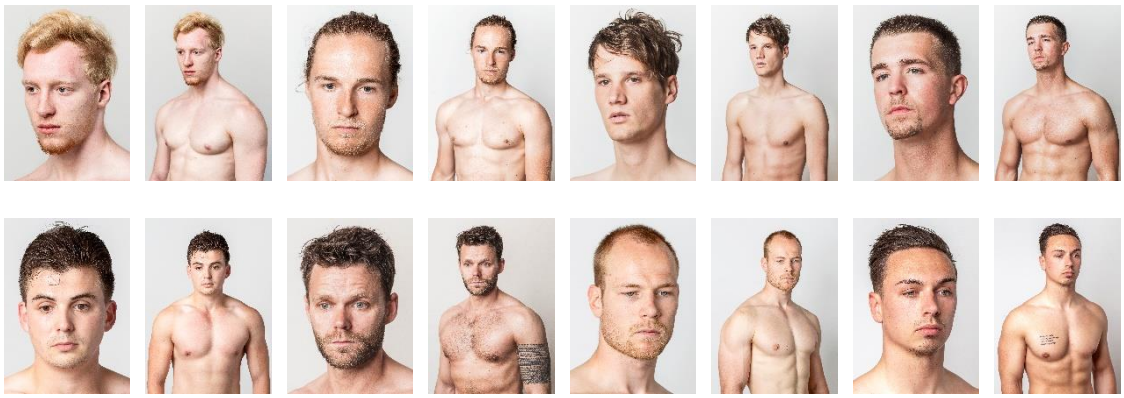

Populariteit
“We leven in een wereld waarin een gecreëerd beeld van schoonheid overheerst, dat jarenlang werd beïnvloed door de reclame-industrie en de media, en dat duurt nog steeds voort”, vertelt de net afgestudeerde fotograaf. Plekken waar het ideaal tegenwoordig veel naar voren komt, zijn de onder jongeren populaire sociale mediaplatformen zoals Instagram en Facebook. “Dagelijks worden we bedolven onder talloze beelden waarin het ideaal is doorgevoerd. Kijk alleen al naar diverse advertenties van onderbroekenmerken of bepaalde parfums die gebruikers verleiden, en naar de ‘influencers’ die gebruikers aanzetten tot een bepaalde leefstijl. Een leefstijl waarin ‘perfecte levens’ en ‘perfecte lichamen’ de hoofdrol spelen. Jongeren gaan dit dan vanzelf als een realiteit zien.”

Trends
Volgens Raoul komt dit gedrag – het willen volgen van trends – vooral voor bij jongeren die in het algemeen gevoelig zijn voor merkgedachtes en de daarbij horende marketinguitingen. “Ik kan hierover meepraten, omdat ik zelf nog maar net mijn tienerjaren ben ontgroeid. Hoe vaak je niet zag dat jongeren op school de duurste merken droegen. Daarnaast zag je de populariteit rondom sociale media ontstaan. Leerlingen werden nieuwsgierig en wilden ook een account op Instagram of Facebook. Langzaamaan zag ik ook dat jongens van 15 à 16 jaar stuk voor stuk naar de sportschool gingen, vaak meegetrokken door hun vriendjes. Foto’s van bekende Hollywood-acteurs of grote namen in het voetbal, spraken daarbij tot de verbeelding en dienden ook als voorbeeld. Want ja, ‘als je populair wilt zijn, moet je er ook zo uitzien’, was de gedachte. Ikzelf heb daar niet veel aan meegedaan en ben mijn eigen koers blijven varen. Zonde van het geld vond ik, en daarnaast was sport nooit mijn grootste hobby.”

Kritische blik
Terugkomend op het afstudeerproject van Raoul, legt hij uit waar zijn fotoserie om

draait: met de serie geeft hij kritiek op de absurditeit van het schoonheidsideaal bij mannen. Het uiterlijk is volgens hem belangrijker dan het innerlijk (geworden). In deze sequentie is hij op zoek gegaan naar een beeldtaal die tot de verbeelding spreekt, ook bij de 'niet-fotografiespecialisten'. Beeldtaal die in bepaalde opzichten herkenbaar is, maar wel een vervreemding met zich meebrengt.

Raoul vindt het interessant om een contradictie weer te geven en een balans te zoeken; een contradictie die in het beeld zichtbaar wordt, maar niet provoceert. "Het interesseert mij enorm wat mensen (willen) uitstralen ten opzichte van wie ze echt zijn. In de fotografie heb ik mij daarom voornamelijk toegelegd op de portretfotografie. Van het traditionele portret tot het portret als beeldend middel om een bepaald verhaal over te brengen. Mijn inspiratie haal ik uit de kunstgeschiedenis en verweef ik met hedendaagse onderwerpen. Maatschappijkritische, inhoudelijke en esthetische componenten verhouden zich hierin tot elkaar."

Psychische druk

Het psychische aspect speelt een belangrijke rol in de foto's. Als je de reeks ziet, duurt het even voordat duidelijk is waar je naar kijkt; dat geeft indirect de essentie van het onderwerp weer: "Er wordt niet over gepraat. Het is iets wat niet concreet is, we kunnen het niet zien of vasthouden. Het speelt zich in de hersens af. Ook is er een bepaalde druk vanuit de samenleving. We zien de voorbeelden zó vaak, 'this is the way to be and to act'. Maar natuurlijk is dit niet 'normaal', want de sociale wereld van jongeren speelt zich veelal digitaal af."

"Het gaat niet alleen om sociale media, maar ook om websites van modemerken, reclamespotjes of, om het nog breder te trekken, pornosites en films. Overal komt het gespierde lijf, die mooie kop en het perfecte leven weer naar voren. Mensen die figureren in foto's of films en daarvoor worden betaald. Dat lijkt men nogal eens te vergeten. Deze mensen worden ervoor betaald om zo op de foto te staan, merken te promoten en misschien zelfs wel om 24/7 in de sportschool te staan en de meest rigoureuze diëten te volgen."
Dit geeft volgens hem een verkeerd beeld en een verkeerd geluid af naar de samenleving, want niet alleen degenen die dit ideaal willen nastreven, en naar eigen

zeggen dit zelf heel mooi vinden, worden beïnvloed. “In samenlevingen wereldwijd zijn trends de norm en daar zijn mensen gevoelig voor. Zó gevoelig, dat niet alleen degene die het ideaal nastreeft dit als een realiteit gaat zien, maar de dames en de heren aan de andere kant van de scheidslijn dit ook als een meetlat gaan zien voor een partner. Erbij horen is daarbij een essentiële factor die ons als mensen kenmerkt. We zijn immers ‘kuddedieren’. Dát werkt minderwaardigheidscomplexen en – op den duur – depressies in de hand.”

In die zin is de serie ook wel een zelfportret. “Ik geef hierbij niet alleen aan wat ik opmerk in de samenleving, maar ook wat ik zelf ervoer, en soms nog ervaar als jongeman, in de bloei van mijn leven. Ik voel het dan ook als een opdracht om jongeren en mannen te waarschuwen met de woorden: ‘Sporten is zeker niet slecht, vooral doen! Maar let alsjeblieft op als je je mee laat voeren door dit ideaal, sla er niet in door!’ Fitness kan namelijk verslavend gaan werken en een ‘perfect lichaam’ – wat perfect ook moge zijn – levert geen garantie voor geluk. Het kan er overigens wel aan bijdragen.”

De serie

In zijn serie WORTH IT heeft Raoul de tegenstelling weergegeven tussen twee elementen die we maar al te goed kennen: het perfecte/gespierde lijf en een lege, licht depressieve, vermoeide gezichtsuitdrukking. “Door deze twee met elkaar te combineren, trachtte ik het ideaal te ontkrachten, want we willen iedereen altijd maar lachend op de foto zien. Kijkt er eens iemand serieus of minder vrolijk, is diegene meteen boos of zit hij/zij niet lekker in zijn/haar vel. Als je kijkt naar fitnessfotografie, komt er altijd de nadruk te liggen op de spieren en daarnaast op een trotse en zelfverzekerde blik. Logisch, het moet verkopen en een positieve vibe teweeg brengen, anders wil men het niet. Daar is ook helemaal niks mis mee. Ik vind het juist goed dat het er is en dat men er voldoening uit kan halen. Zelf vind ik het ook heel mooi om naar te kijken en heeft het mij de inspiratie gegeven om juist hierover een verhaal te vertellen, waarin ook een andere kant wordt belicht.”

Qua presentatie van de serie heeft hij voor een opmerkelijke vorm gekozen, allen voor een wit doek, plat belicht en daarnaast nog een uitsnede uit het grote beeld ernaast geplaatst. “Ik wilde dat de persoon die voor me stond het centrum van het beeld bepaalde. Geen afleidende elementen rondom. Een belichting op 45 graden ten opzichte van het ‘model’ en verder een sobere nabewerking in kleur met weinig harde contrasten. Alles om juist het ideaal minder flatteus naar voren te laten komen. Je ziet het mooie gespierde lijf nog wel, tot net boven de navel. De aandacht van de ogen trekt het eerst naar de borst, de schouderkoppen en het gedeelte sixpack. Nog geen oogwenk later zitten je ogen bij het hoofd. Echter, de uitdrukking van het gezicht wordt overstraald door het lichaam. Vervolgens worden je ogen getrokken door een groot portret, een uitsnede uit het grote beeld, maar opgeblazen om de aandacht te trekken. Het lichaam is mooi, maar de gezichtsuitdrukking is waar het om draait… De druk van het schoonheidsideaal; een innerlijke strijd die wordt gestreden, maar niet gezien. Is dit het allemaal waard?”

De serie is in september gedeeltelijk op groot formaat geëxposeerd in Amsterdam tijdens de afstudeerexpositie AREA2020. Kijk voor meer informatie en achtergronden op www.area2020.nl.

Meer informatie over de fotograaf vind je op zijn persoonlijke website, of neem contact op via info@raoullimpensphoto.nl.